GODSDIENSTIGE BLADEN

MOHAMMEDAANSCHE BLADEN

Pembela Islam, Dec. nr. 15; *Bintang Islam*, 10 Dec. nr. 23; *Fadjar Islam*, 22 Nov. nr. 25; *Soeara Moehammadijah*, 22 Nov.— 1 Dec. nr. 19-20; *Tjahja Islam*, Dec. nr. 6; *Soeara Aisjijah*, Nov. nr. 6; *Al Imtisal*, 6 Dec. nr. 21; *Risalah Islam*, 15 Oct. nr. 4; *Correspondentieblad*, Nov. nr. 11.

Politiek: In de *Pembela Islam* geeft A.L. zijn beschouwing over het standpunt van den Islam t.a.v. het nationalisme ten beste. Het nationalisme in den Islam, aldus schr., wil het eigen land niet vooruitbrengen ten koste of ten nadeele van andere landen, het streeft naar een verbetering van de internationale en daarbij inbegrepen de toestanden in het eigen land. Het Islam. nationalisme wenscht de vrijheid voor alle volken als een middel voor een verhevener doel; de vrijheid van den Islam geeft dus aan het begrip nationalisme geen nauwe begrenzing maar vat het in ruimen zin op. Het huidige nationalisme in onze gewesten daarentegen ziet in het eigen land zijn god en beschouwt de Westersche professoren als zijn profeten. Het wil t.o.v. den Islam neutraal staan, wat in de practijk neerkomt op een anti-Islam-gezindheid.

Dhr. Tjipto, aldus X. in bovengenoemd blad, zou gaarne willen weten, wie nu eigenlijk de ruggegraat van de Islambeweging vormt en vroeg of het juist is, dat de heeren Tjokro en Salim de innerlijke kracht van de P.S.I.-beweging uit het „Islamisme" putten. Schr. herinnert den heer Tjipto aan het boekje „Nederland en de Islam" van prof Snouck, waarin deze hoogleeraar o.m. verklaarde dat de invoering van de Hollandsche beschaving en opvattingen onder de Mohammedaansche bevolking van Ned.-Indië aan dit eilandenrijk welzijn en geluk verschaft. In de Handelingen van de Tweede Kamer 1913/'14 lezen we o.a: De Islam, die opstandigen kweekt, moet worden gekor wiekt. Dhr. Tjipto moge er eens over nadenken, wat de motieven en redenen tot dergl. uitlatingen zouden geweest zijn? Van lammeren en schapen verwacht men geen kracht en moed Zulke onschuldige en tamme dieren vreest men niet! Schr schetst dan de fiere houding van de Berbers, die gevangenschap prefereeren boven een verzoek om genade.

Voorts wijst hij op de Islamieten te Ranau, die bij honderdtallen tot de P.S.I. toetraden, toen ze vernamen, dat een hunner leiders was gearresteerd. Bij de arrestatie van de P.N.I.-leiders daarentegen kwamen talrijke P.N.I.'ers hun lidmaatschapskaarten bij het Bestuur inleveren, terwijl de overige voormannen van deze

vereeniging hier en daar den menschen op het hart drukten zich vooral rustig te houden.

Met betrekking tot de P.N.I.-zaak merkt dhr. Salim in dit blad op, dat de gevoelens, oordeelen en gedachten van een rechter uit een overheerschend volk t.a.v. de overheerschten niet te peilen zijn. De wet schrijft den rechter rechtvaardigheid en strikte onpartijdigheid voor, maar geen mensch kan, hoe oprecht en billijk hij ook is, ontkomen aan den invloed van geest en mentaliteit, die in zijn groep heerschen. Om deze redenen is het ons niet mogelijk vooruit te weten, hoe het vonnis over de P.N.I.-leiders zal luiden. Schr. treedt dan in een beschouwing over de wijze, waarop dhr. Albreghs zijn verklaringen als getuige aflegde en oefent daarop critiek uit. Hoe de P.N.I. tegenover onzen godsdienst, den Islam, staat is voldoende bekend; daarover behoeft niet te worden uitgeweid. In deze P.N.I.-zaak echter gaat het niet om de verhouding tusschen de P.N.I. en de P.S.I., maar zien we slechts de houding van de gezagdragende en overheerschende partij tegenover een door haar niet geduld gedeelte van de volksbeweging. In deze aangelegenheid bestaat er geen verschil tusschen het belang van de P.S.I. en dat van elke andere vereeniging, het belang n.l. dat de door verschillende wetsbepalingen toch al nauwbegrensde weg van de volksbeweging niet nog nauwer wordt, doordat de rechter in zijn rechtspraak niet alleen met de wet rekening houdt, maar ook zekere in hem heerschende subjectieve gevoelens heeft te bestrijden.

De *Fadjar Islam* wijst in een artikel onder het hoofd „De Nationalisten contra Kaoem Islam" op de vele aanvallen en verdachtmakingen, welke de Islam van den kant van de nationalisten heeft te verduren. Nauwelijks is de wond, door een artikel in de *Swara Oemoem* aan de Islamieten toegebracht, genezen, of mej. Soewarni kwam met een nieuwe verdachtmaking. Door al die aanvallen zijn de Islamieten het er thans over eens geworden om een Persatoean Islam Indonesia op te richten en binnenkort een all-Islam congres te houden.

In *Risalah-Islam* laat S.H.W. duidelijk zijn afkeer merken tegen het bestaan van verschillende vereenigingen en partijen, die één en hetzelfde doel nastreven. Hij koestert in ieder geval de hoop, dat de P.R.I. niet de brug zal vormen voor de verdeel-en-heersch politiek.

De Islam-propaganda. In de *Pembela Islam* heeft Si Sabar het over de plechtige opening van het nieuwe postkantoor te Bandoeng, waarbij een karbouwenkop werd rondgedragen en daarna onder het voorzeggingsgebed van een penghoeloe werd begraven. Zou een Protestantsche of Katholieke priester, vraagt schr. zich af, ook bereid zijn om een formaliteit te vervul-

len, die geheel van hun godsdienstige opvattingen afwijkt of zijn er ook penghoeloes, die in hun eerbied voor den Islam tekort schieten? St. Badingah breekt in *Soeara Aisjijah* een lans voor den Islam tegen de verwijten van anti-Islam gezinden, dat deze godsdienst een belemmering vormt voor den vooruitgang en de positieverbetering der vrouwen. Schrijfster constateert met voldoening, dat het aantal vrouwen, hetwelk kennis en wetenschap vergaart om daarmee den Islam te dienen, toeneemt, doch betreurt anderzijds dat er zooveel academisch opgeleiden zijn, die zich alleen met wereldsche zaken inlaten en den godsdienst verwaarloozen. Waar de Christenen zich thans veel arbeid en inspanning getroosten om de Islamieten tot het Christendom over te halen, schrijft Siradjoeddin el Abbassy in *Fadjar Islam*, moeten de laatsten van hun kant ook hun best doen om den Islam onder de Christenen te propageeren en te verspreiden.

De redactie van het blad wijst er in een noot op, dat Moehammadijah reeds in de door schr. gewenschte richting werkzaam is en verzoekt inmiddels den lezers om hun inzichten t.a.v. naar hun meening het best te nemen maatregelen terzake uiteen te zetten.

De Fransche politiek t.a.v. de Berbers. Het manifest van de „Sjoebanal Moeslimin" te Cairo, waarin tegen „de gewelddadige kerstening" van de Berbers door de Franschen werd geprotesteerd, is in de *Pembela Islam* en de *Soeara Moehammadijah* opgenomen. In eerstgenoemd blad wijst de Madjelis Permoesjawaratan Islam er op, dat de kwestie de volle aandacht van de geheele Moham. gemeente verdient. In de *Soeara Moehammadijah* vermeldt de redacteur de terzake door den Franschen consul. generaaal afgelegde verklaringen en merkt naar aanleiding daarvan het volgende op. Het is niet aan te nemen, dat de Jong-Moslims hun geloofsgenooten, de Berbers, tot den Christelijken godsdienst hebben gedreven. (Schr. heeft het betrekkelijke gedeelte van de verklaring van den Franschen consul blijkbaar misverstaan.—Rapp.) Voor de mededeeling, dat de President van de Fransche Republiek tijdens zijn jongste bezoek aan Marokko er nogmaals met nadruk op heeft gewezen, dat de Franschen de vrijheid van den godsdienst van de Berbers eerbiedigen, brengt schr. den Franschen consul dank. Gehoopt wordt, dat de President van de Fransche Republiek en alle andere Christelijke Regeeringen t.a.v. hunne Mohammed. onderdanen en deze laatsten zelven, steeds rechtvaardig zullen handelen.

Islam en Christendom. In een polemiek met den heer Petroes Soeradja, een Christen Indonesiër, betoogt het *Correspon-*

dentieblad nog eens uitvoerig, dat het Christendom een vijand is van wetenschap en beschaving. Eerst toen de Westersche geest van de Kerkelijke regeering en slavernij bevrijd was, kwam de beschaving en ontplooide zij zich. De Islam daarentegen gaf bij het begin al een groote stuwkracht aan wetenschap en cultuur; men herinnere zich in dit verband slechts den gouden eeuw van den Islam in Spanje en Bagdad. De tegenwoordige achterlijke toestand, waarin de Islamieten verkeeren, moet worden geweten aan het feit, dat zij de principes van den Islam meer en meer verlaten. Het blad gaat dan over tot een bespreking van de positie der vrouwen en tracht aan de hand van eenige bijbelteksten en passages uit het Oude Testament aan te toonen, dat de Qoran de vrouwen veel beter waardeert dan de Bijbel.

Vrouwen. Van drie der in de dagbladen genoemde candidaten voor een afvaardiging naar het congres te Lahore, vertelt S. in de *Pembela Islam*, dat zij verwesterscht en in den omgang met jonglui zeer vrij zijn. Men zou schr. voor de voeten kunnen werpen, dat hij privé aangelegenheden aanroert, die met de zaak zelve niets te maken hebben, maar dan zou hij willen vragen: mag men een woekeraar als afgevaardigde naar een anti-woeker bijeenkomst sturen, een opiumschuiver naar een anti-opium conferentie of Westersch opgevoede en in de practijk zich geheel Westersch gedragende vrouwen naar een congres, waar voor het behoud van de Oostersche beschaving zal worden gepleit?— De *Risalah Islam* gaat accoord met het plan om afgevaardigden naar het vrouwencongres te Lahore te zenden, en acht het wenschelijk, dat de P.P.I.I. de afvaardiging op zich neemt. Betoogd wordt om de neutrale, de Christelijke en de Mohammedaansche groepen ieder door één afgevaardigde te doen vertegenwoordigen. Mocht de P.P.I.I. geen afgevaardigde kunnen sturen, dan is de Moham. groep aangewezen om iemand af te vaardigen, omdat zij het grootste deel van de Indon. vrouwen vertegenwoordigt.

CHRISTELIJKE BLADEN

Pamong Christen, nr. 12; *Soeara-Katholiek*, 10 Dec. nr. 16.

Pamong Christen A. K. pleit voor de oprichting van een soort credietcoöperaties op de scholen. Nu krijgen de leerlingen toch reeds gelegenheid bijv. bij de Javasche bank (Postspaarbank? — Rapp.) geld te sparen. De aldus opzij gelegde gelden kunnen dan aan de ouders der leerlingen tegen een geringe rente worden uitgeleend. Op die manier zullen de leer-

lingen medewerken tot het welslagen van den arbeid van de anti-woekervereeniging.

Opgenomen wordt het programma van de van 27—30 Dec. te Soerabaja te houden algemeene vergadering van de P.G.C. (Pakempalan Goeroe Christen). Door Dr. Kraemer zal een lezing worden gehouden over de houding van de Christenbeweging tegenover de tegenwoordige nationale beweging.

Soeara Katholiek P.S. geeft een beschouwing over de openbare vergadering van het Kiescomité te Batavia; hij heeft van die bijeenkomst den indruk gekregen; *a.* dat de politieke beweging in de gemeente Batavia reeds rijp is; *b.* dat het Midden-Javasche accent in het Indonesisch minder goed tot zijn recht komt; *c.* dat zij, die van de vreemde talen alleen het Hollandsch verstaan, de redevoeringen van de toch zuivere Indonesiërs niet geheel zullen kunnen volgen; *d.* dat in de redevoeringen zoo min mogelijk van het Hollandsch doch wel van andere moderne talen gebruik werd gemaakt; *e.* dat er van de zijde van de *Bintang Timoer* weinig te bespeuren valt op nat. terrein; *f.* dat het M.-Javasche element in Batavia krachtig wortel heeft geschoten en het grootste aantal leden in den Raad bracht; *g.* dat er herrie is ontstaan omdat de P.R.I. geen zetel kreeg; *h.* dat Pasoendan en Kaoem Betawi goede sprekers hebben; *i.* dat Tabrani wel kundig en energiek is doch dat hij door zijn jeugdigen leeftijd zijn heftigheid niet voldoende kan onderdrukken, wat een nadeel is voor zijn actie.

Schrijver is verder van oordeel, dat wie zich in de politieke branding wil werpen, het locaal accent moet afleeren en het algemeen Indonesisch accent aanleeren. Hij acht de voorzichtige politieke houding van de R.K. (R. Kath.?) juist, omdat in de rijpe politieke atmosfeer van Batavia een duidelijke scheiding is ontstaan tusschen de P.R.I. en het comité.

„Si. S. Kapthie" neemt de onderwijswijziging in een nadere beschouwing en gaat uit van de grondstelling, dat voor den vooruitgang van een volk onderwijs naast opvoeding onmisbaar is. De opvoeding speelt een groote rol, omdat zij het fundament vormt voor den verderen opbouw van de natie. Een goed onderwijs zonder een goede opvoeding heeft geen resultaten. Hij stelt voorop de Oostersche psyche als basis te nemen bij de opvoeding, doch wenscht eveneens rekening te houden met Westersche opvattingen, die met Oostersche begrippen kunnen worden gecombineerd. Ook mag niet over het hoofd worden gezien, dat op internationale verhoudingen moet worden gelet. Wat het wijzigen van het onderwijs zelf betreft, wil schrijver de aandacht hierop vestigen, dat de verscheidenheid van het lager onderwijs

in Indonesië niet wenschelijk is. Telkens werden veranderingen ingevoerd, die lang nog geen verbetering zijn geweest. Voor de verbetering is noodzakelijk, dat het peil van het onderwijzend personeel wordt verhoogd. Schr. maakt een vergelijking tusschen de opleiding van de onderwijzers hier en in eenige andere landen, beveelt de verhooging van de onderwijzers-opleiding aan en becritiseert de telkens en telkens ingevoerde wijzigingen van de opleidingsinrichtingen van onderwijzers.

VAK- EN VAKVEREENIGINGSBLADEN

Taman Swara Dokteran, nr. 3.

Taman Swara Dokteran bevat een toelichting van Dr. op de plichten van een vorst tegenover het volk, van een vader tegenover zijn kinderen, van den onderwijzer tegenover zijn leerlingen en omgekeerd. De plicht van de verplegers (verpleegsters) is de zieken, zonder onderscheid van geloof of ras, met liefde te behandelen. Nog meer in het algeemeen sprekende vertelt hij van de onderlinge plichten der menschen en komt tot de conclusie dat de knapsten de domsten moeten leiden en voorlichting moeten geven. De knapsten en domsten hebben elkanders hulp noodig.

NIEUWSBLADEN EN PERIODIEKEN IN DE BUITENGEWESTEN

NOORD-SUMATRA-BLADEN

Persatoean, 26 Nov. nr. 93; *Pertjatoeran*, 29 Nov./4 Dec. nrs. 137/139.

Persatoean De woorden „Ook het partikularistisch chauvinisme is geen nationaal bewustzijn. Het is niets anders dan de bij de meest primitieve volkeren aangetroffen egoistische liefde voor den geboortegrond en de traditioneele omgeving, gepaard aan de nog door geen verkeerservaring getemperde critieklooze zelfoverschatting" van prof. Schrieke in het gedenknummer van *Jong Sumatra* neemt dhr. F. J. N. tot motto van een beschouwing over de actie der Mandailingers tegen een gelijkstelling met de overige bevolking in de Bataklanden. Indien de verslagen van de redevoeringen dier Mandailingers te Padang Sidempoean juist zijn, aldus schr., dan is

hetgeen ze daar hebben verkondigd toch wel wat eenzijdig en misleidend. Om aan hun redevoeringen een wetenschappelijk cachet te geven, hebben zij de werken van verschillende bekende ethnologen geciteerd, ten einde te doen uitkomen, dat de Mandailingers een in de Bataklanden apart staand volk zijn, Onder aanhaling van verschillende schrijvers bestrijdt schr. de conclusies van de woordvoerders op bedoelde vergadering en tracht hij aan te toonen dat de door die heeren geciteerde geleerden geen onderscheid maken tusschen de Mandailingers en de overige Bataks. (26 Nov.)

Pertjatoeran In een bespreking van de plannen der Regeering om Javanen naar Tapanoeli te doen emigreeren geeft P.P.I. als zijn meening te kennen, dat een vestiging van Javaansche landbouwers in die streken, waar nog een overvloed van onbewerkte gronden bestaat, zeker moet worden toegejuicht. De menschen uit Tapanoeli en de Javanen die naar de Oostkust, Atjeh en Riouw zijn getrokken en zich daar hebben gevestigd, leven rustig en solidair naast elkaar, hetgeen, gelet op de groote overeenkomst, die zij in gewoonten en manieren met elkaar hebben, geen verwondering baart. De oude adat in Tapanoeli voorziet bovendien in gevallen, waarbij vreemdelingen door een epidemie, tekort aan bouwgronden in hun eigen dorpen of anderszins elders heen trekken om daar een nieuwe gemeenschap te vormen. Regel is dat aan zulke „trekkers" nog onbeheerde en ongebruikte gronden voor een nieuwe nederzetting wordt afgestaan niet alleen, maar ook dat hun bij het opzetten van hun woningen hulp wordt verstrekt. Als dus het Bestuur tegen een emigratie van Javanen naar Tapanoeli geen bezwaren heeft, dan moet het naar onbebouwde gronden in het gewest zoeken. In de afd. Padang Sidempoean zijn er veel van dergl. gronden. Schr. geeft dan nog eenige maatregelen aan, welke het Bestuur naar zijn meening terzake heeft te treffen en besluit zijn beschouwing met een opwekking tot de ingezetenen van Tapanoeli om, mede in het belang van den vooruitgang van hun gewest, bovenbedoelde plannen van de Regeering te steunen. (29 Nov.)

De met de Regeering samenwerkende vereenigingen hier te lande dragen weliswaar verschillende namen, maar hebben overigens een gemeenschappelijk doel voor oogen, hetwelk ze langs denzelfden weg trachten te bereiken. Dit maakt schr. bezorgd, aangezien daardoor groote kans bestaat, dat die partijen elkaar zullen beconcurreeren, wat licht aanleiding zal kunnen geven tot tweespalt in de nationale beweging. Uit den strijd tusschen de P.R.I. en de overige coöperatieve vereenigingen om een gemeenteraadszetel bleek duidelijk, hoe iedere partij de belangen van haar

eigen groep voorop heeft gesteld en de Indon. eenheid in groot gevaar bracht. Tegen dergl. oneenigheden bestaat slechts één middel: men volge het voorbeeld van Indonesia Moeda, richte een fusie onder de bestaande coöper. vereenigingen op en make een nieuw politiek program op. (2 Dec.)

Het blad komt op tegen het artikel van den heer Slegtenhorst in de *Rijkseenheid* over den slechten invloed van de Inlandsche schoolkinderen op hun Europeesche schoolgenooten en neemt daarvan een passage over, waarin t.a.v. de Inlandsche jeugd werd gezegd, dat zij brutaal en ongemanierd is en zich tegenover de Europ. kinderen vlegelachtigheden veroorlooft, hetgeen vroeger onder minder ethische Regeeringen nooit zou zijn voorgekomen. De reden, waarom dhr. S. dergl. beweringen heeft gelanceerd, zal wel niets anders zijn dan deze, dat de tegenwoordige Inlandsche knapen de „sinjo's" op school niet meer met „ndoro" aanspreken, dat zij niet meer zoo overdreven beleefd zijn, dat zij thans een besef van eenheid en liefde voor hun land en volk bezitten. Wij stellen den heer S. voor om rustig in Holland te blijven en nooit naar Indië te komen, als hij de Indon. kinderen zoo slecht vindt. (2 Dec.)

BATAKSCHE BLADEN

Soara Batak, 1/29 Nov. nrs. 44/48; *Pardomoean Batak*, 6/27 Nov. nrs. 45-48; *Soerat Parsaoran*, Oct. nr. 3; *Siadji Panoetoeri*, 31 Aug./1 Nov. nrs. 17/21; *Bintang Batak*, 14/21 Nov. nrs. 43-45.

Politiek: In *Soara Batak* (nrs 42 en 48) verzoekt de redactie den Batakschen radja's, die de adatkwesties regelen, om de adatgebruiken in een boek vast te leggen. Aan de Reg. verzoekt de red. om deze adatregelingen te wettigen tot „adatwetten". Dan zal er in de Inheemsche Rechtspraak werkelijke rechtvaardigheid komen. Dan zal men niet meer hooren zeggen: „Alles wat de radja's goedvinden is adat".— In nr. 45 wordt medegedeeld, dat de negerihoofden begin November de jaarlijksche gratificatie uitgekeerd kregen. Het blad acht in verband met de moeilijke taak dezer hoofden een maandelijksche uitkeering beter.— *Soara Batak* (nr. 47) geeft den Christen-Bataks den raad om een comité op te richten, ten einde den G.G. te verzoeken een Christen-Batak in den Volksraad te benoemen.— In nr. 48 wekt *Soara Batak* de gestudeerde Bataks op iets te doen voor het welzijn van hun volk. Want ieder mensch moet het zout der wereld zijn, zooals in den Bijbel staat.— In *Pardomoean Batak* (nr 48) geeft iemand het hoofdbestuur der Hatopan Kristen Batak (H.K.B.), en met name Soetan Soemoeroeng en Manullang, den raad om deze vereeniging weer te doen op-

bloeien. Dit soort vereenigingen is vooral voor de politiek een noodzakelijkheid voor de Bataks. Voorts raadt schr. aan om nieuwe leden in het bestuur te verkiezen.

Godsdienst: „Si Kristen" zegt in *Soara Batak* (nr 44), dat de Bataks niet weten te geven en te nemen. Zonder de Duitsche zendelingen zouden zij al die mooie scholen en hospitalen niet hebben. Daarom wekt schr. de Bataks op de zendelingen meer te waardeeren en hen niet steeds te laken. De redactie kant zich hier sterk tegen en zegt, dat in niet-Christelijke landen evengoed scholen en hospitalen zijn, die nog veel beter ingericht zijn. Het is niet de Duitsche zending alleen, die een land vooruit brengt.— *Soara Batak* (nr 46.) plaatst een verslag van de Godang Synode te Sipoholon onder presidium van dr. Warneck. De houding der zendelingen op deze vergadering verschilde zeer van hun vroegere houding. De besluiten werden dan ook met volle instemming van beide partijen genomen. In een noot zegt de red., dat dr. Warneck komedie speelt tegenover de Christen-Bataks.

Journalistiek: *Pardomoean Batak* (nr. 47) maakt gewag van een nieuw onderwijsmaandblad „Taman Goeroe" te Padang Sidempoean. Het blad staat onder redactie van Soetan Pangoerabaan.—De nieuwe verantwoordelijk redacteur der *Bintang Batak* (nr. 44-45), dhr. S. Silaban te Balige, vraagt in een inleidend artikel den steun der Bataks. Een mensch kan niet alleen een huis bouwen. In ditzelfde nummer deelt de redactie mede, dat te beginnen met dit nummer de kop van het blad veranderd is. Onder den naam is thans een berglandschap met een opkomende ster geteekend. Het blad heeft nu een eigen drukkerij: de „Handelsdrukkerij Sumatra Balige" geheeten.

Vrouwen: *Pardomoean Batak* (nr. 47) zegt, dat wanneer de opvoeding der vrouwen verwaarloosd wordt, een volk nooit den waren vooruitgang zal bereiken—. In *Soara Batak* (nr. 47) verwijt iemand den Bataks, dat zij alleen met goedvinden van hun ouders huwen. Hij dringt aan op een voorafgaande verloving, opdat de jongelui elkaar beter zullen leeren kennen en gelukkiger gehuwd zullen zijn.

Taal: Een schrijver ageert in *Soara Batak* (nr. 46) tegen de veronachtzaming der Bataksche taal, zooals men die thans waarneemt in de koffiehuizen en wanneer moeders hun kinderen bestraffen. Aangedrongen wordt op een betere verzorging der taal.

Economi: Ook in de Bataklanden heeft men veel geldleeners, die het volk uitzuigen, zegt *Bintang Batak* (nr. 43). Gehoopt wordt, dat de autoriteiten hiertegen zullen optreden.

OOST-SUMATRA-BLADEN

Oetoesan Sumatra, 4/5 Dec. nrs. 449/450; *Sinar Deli*, 20 Nov./1 Dec. nrs. 223/232.

Oetoesan Sumatra De dank van mr. Sartono aan mr. Siegenbeek van Heukelom voor de kalme en waardige wijze, waarop hij het onderzoek in de P.N.I.-zaak heeft geleid, is naar het oordeel van de *Oetoesan Sumatra* geen bloote formaliteit, maar een oprechte waardeering van 's voorzitters beleid, welke alleszins op haar plaats is. Hoe zwaar moet het werk van den Landraadsvoorzitter zijn geweest, waar hij een politieke kwestie te behandelen kreeg en als eenige jurist in het college nagenoeg geheel alleen vier intellectueele beklaagden het verhoor moest afnemen. De kwaliteit van de overige raadsleden is den lezers voldoende bekend en zonder iemand te willen krenken, is het blad van meening, dat die raadsleden heel moeilijk, zoo niet onmogelijk, het verhoor hebben kunnen volgen; heel belangrijke kwesties en vraagstukken betreffende de volksbeweging, waar zij wellicht nooit tevoren in hun leven van hebben gehoord, waren toen immers aan de orde. Dit blijkt ook wel hieruit, dat gedurende het geheele verhoor geen der raadsleden vragen aan de beklaagden heeft gesteld. Een passage uit het pleidooi van mr. Sastromoeljono, waarin hij naging wat de gevolgen zouden zijn geweest, indien men de overige hoofdbestuursleden van de P.N.I. die het z.g. forum privilegiatum genoten, had vervolgd, en het zeer betreurde, dat een „hoogst gewichtige beslissing in een bij uitstek politieke zaak in handen wordt gelegd van den in rang laagst staanden rechter" neemt de *Oet. Sumatra* met instemming over. (4 Dec.)

N.a.v. het bericht, dat te Medan een sub-comité is gevormd voor het inzamelen van gelden ter bestrijding van de kosten van de Indon. afgevaardigden naar het congres te Lahore, voor welk doel het sub-comité een fancy-fair zal houden, merkt Dahlia Siregar op, dat het hier een voor de Indon. vrouwen belangrijke kwestie betreft, aangezien het immers de eerste keer zal zijn, dat zij in het buitenland haar stem zullen laten hooren. We behoeven ons slechts de woorden van mr. Soenarjo te herinneren, om te kunnen inzien hoe noodig zulk een afvaardiging voor onze vrouwen is. Deze jurist sprak destijds te Medan i.v.m. de kwestie van het Notionale Fonds o.a.: „Wie altijd in de hel heeft gezeten, zal in de regel niet voelen, dat het daar een hel is en een duivel voor een engel aanzien, omdat hij niet weet hoe de toestanden buiten de hel er uit zien!" Of deze bewering juist is of niet, daarover moge de lezer zelf oordeelen, maar waar is het, dat iemand, die nooit een auto heeft gezien,

zal zeggen dat de pedati het snelste vervoermiddel is. De te houden fancy-fair zal een ieder in de gelegenheid stellen om van zijn of haar instemming met het goede doel blijk te geven. En daarom: „Op naar de fancy-fair!" (5 Dec.)

Sinar Deli bespreekt de opening van het St.-Elisabeth-hospitaal te Medan en is vol lof over wat de Nederlanders thans weer tot stand gebracht hebben. Al staan de Indonesiërs in de politiek tegenover de Nederlanders, waar het 't sociale werk betreft, kunnen de Indonesiërs veel leeren van de vreemde heerschers. Indonesia heeft genoeg bekwame mannen, doch dezen moeten minder praten en meer doen. Ook zij zijn wel in staat om groote sociale werken tot stand te brengen. „Naar binnen mogen we het oneens zijn, naar buiten moeten we één zijn", zegt Salim. (20 Nov.)

Naar aanleiding van bovenstaand artikel schreef de *Oet. Sumatra* over de vele scholen, poliklinieken en vrouwentehuizen, door de Indonesiërs opgericht. Doch tevens erkende het blad dat deze werken veel verschillen van die der Europeanen, somwijlen van geen beteekenis zijn, en het wijt dit aan het feit, dat de Indonesiërs niet vrij zijn. Hierop zegt de *Sinar Deli*, dat men zich niet moet schamen om te erkennen, dat die sociale werken van Indonesiërs werkelijk nog van geen beteekenis zijn. (22 Nov.)

In de desa Paja Geli Soenggal (Sum. Oostkust) heeft zich weer een grondkwestie voorgedaan, waardoor de grondeigenaar Arif, een arme landbouwer, benadeeld wordt. Arif heeft van zijn ouders een stuk land, gelegen aan de Belawanrivier, geërfd. Van de opbrengst van dit land leeft hij met vrouw en kinderen. Nu is er aan dit land grond aangeslibd. Deze aanwinst wordt sinds jaren door Arif bebouwd zonder dat iemand hem hierover lastig viel. Nu na den dood van zijn ouders verklaart de Datoek van Soenggal dit aangeslibde stuk voor negerigrond en heeft hij het aan de penghoeloes Tadjir en Marasad gegeven, zonder Arif schadeloos te stellen voor de op dit stuk geplante gewassen. En al maanden tracht Arif dit stuk terug te krijgen, echter zonder resultaat. Hoe verder van Buitenzorg, hoe vreemder kwesties zich voordoen. Reeds herhaalde malen heeft het blad voor zulke kwesties gewaarschuwd. Men maakt hierdoor de gemeenschap ontvankelijk voor opstokerijen. Het Bestuur moet hier krachtig ingrijpen. (21 Nov.)

Het blad bespreekt Mohammadijah's richting in verband met de inbeslagname van de Berber-brochures. Over dit feit zelf zegt het blad niets, doch het herinnert alleen aan hetgeen de Fransche consul over de Berber-kwestie zeide. Mohammadijah is van de oprichting af steeds een godsdienstige vereeniging

geweest, die niet buiten de grenzen van den godsdienst ging. Doch langzamerhand werd deze vereeniging in de politiek gemengd en thans hebben verscheidene van haar leiders vanwege de politiek kennis gemaakt met de politie en de gevangenis. Zonder het zelf te willen heeft Moeh. het politieke veld betreden, zooals thans weer blijkt uit de Marokko-affaire. Thans staan voor Moeh. twee wegen open. Of zij moet een politieke vereeniging worden, of zij moet haar oude richting handhaven. Wanneer deze vereeninging naast haar sociaal werk, ook arbeid op politiek terrein gaat verichten, moet zij zelf weten hoe zij het zal inrichten, doch wanneer Moeh. alleen op godsdienstig gebied wil werken, moet zij voorzichtig wezen, daar dit uiterst moeilijk is. Wij kunnen zeggen: Niet wij mengen ons in de politiek, doch de politiek komt tot ons. (24 Nov.)

Uit de *Sumatra Post* van 24 Nov. wordt een stuk overgenomen, waarin de afpersingen van eenige spionnen vermeld worden. Hun veroordeelingen zijn een wettig bewijs hiervan. Ook ir. Soekarno heeft herhaaldelijk aangedrongen op betere spionnen. Evenzoo is hierover in den Volksraad gesproken. Tallooze malen heeft Soekarno op de P.N.I.-vergaderingen gewezen op de verkeerde rapporten dezer spionnen. En nu de waarheid van het door hem gezegde meer en meer bewezen wordt, is het hoog tijd, dat de Reg. ingrijpt, wil zij haar eigen glazen niet ingooien. (25 Nov.)

Z.A.A., correspondent der *Sinar Deli*, schrijft over de Berberkwestie. Hij geeft eerst een overzicht van de bezoeken van den journalist Amir Sjakieb Arslam aan verschillende Moh. steden, ook die in Marokko. Ook Amir meent, dat de hervormingen in Marokko gericht zijn op de kerstening der Islamieten. Vervolgens haalt Z.A.A. eenige stukken aan uit de bekendmaking van den Franschen consul-generaal te Batavia. Is het waar, dat de Sultan van Marokko zelf de handhaving van de adatrechtbanken beval? De Sultan is nog zeer jong en men ziet achter zijn bevelen de „perintah haloes" der Fransche Regeering. Het kan ons niets schelen of de Berbers van Europa, dan wel van een ander werelddeel afkomstig zijn. Al erkennen de Westerlingen hen als tot hun ras behoorend, toch zijn de Berbers zwart. Thans zijn zij echte Islamieten en daar gaat het om. De thans ontwaakte Islamieten weten in welken tijd zij leven. Schrijver wijst dan op de actie van de jonge nationalisten en de arrestaties, opmerkend dat hoe meer er gevangen worden genomen, hoe meer er openlijk blijk geven van hun verontwaardiging. Trouwens, toen de Reg. vrees bleek te gaan gevoelen, werd bericht, dat drie kadhi's weer op Islam. wijze kwesties mochten beslechten. De jongelui ageeren werkelijk niet alleen als gevolg

van een verkeerde opvatting van de maatregelen in Marokko, maar omdat zij duidelijk inzien, dat men de lieden tot het Christendom wil bekeeren. En of Frankrijk nu al dan niet het bevel tot de veranderingen heeft gegeven, zeker is het, dat dit land in deze kwestie gemengd is. Uit alle Islamlanden komen verzoeken aan Frankrijk om van dezen weg af te gaan. (25 Nov.)

Omdat er hooggeplaatste dames en heeren zitting hebben in het Lahore-comité, kan de Lahore-kwestie zich in een vermeerderde belangstelling verheugen. De oppositie tegen de afvaardiging en tegen mej. Soewarni is geluwd, sinds deze laatste besloten heeft om niet naar Lahore te gaan. Er zijn echter nog menschen, die het onnoodig achten, dat de vrouwen aan dit dure congres meedoen. Zij kunnen h.i. beter werken in de „Indon. keuken". Thans rest alleen de vraag: Is het noodig, dat Indonesia een afgevaardigde stuurt naar het Lahore-congres? „Neen", zeggen de tegenstanders, „want er is in Indonesia belangrijker werk voor de Indon. vrouw, waarvoor men het geld kan gebruiken."
Dit is zoo, en zal ook altijd zoo blijven. In ieder land zijn belangrijkere zaken, dan een reis naar het buitenland. Doch de gebeurtenissen om ons heen maken een verbinding met andere volken noodzakelijk. Daarom moet men iemand naar Lahore afvaardigen. En tot hen, die tegen de kosten opzien, zegt het blad: „Elk werk op deze wereld kost geld." (26 Nov.)

In antwoord op de artikelen betreffende Datoek Poetih is een verklaring aan de bladen gezonden, waarin uiteengezet wordt, dat de consul te Djeddah bij het vertrek van Datoek Poetih alle mogelijke hulp heeft verleend. Maar daarin wordt niets gezegd over het zoo beleedigende tentoonstellen van Datoek Poetih en zijn zoon. Hier had de consul tegenop moeten komen. De heele geschiedenis heeft *Sinar Deli* van Datoek Poetih zelf gehoord. Het bericht spreekt alleen over het vertrek en niet over de beleediging, een geëerd Indonesiër door een vreemd volk aangedaan. Deze kwestie is belangrijk genoeg om er in den Volksraad over te spreken, opdat ons volk in een vreemd land veilig is en geëerd worde. (27 Nov.)

Met het opschrift „Indonesia, een vreemd land" bespreekt het blad de kwestie van een Inl. Meerderheid in de gemeenteraden. Een meerderheid in den Volksraad acht men rechtvaardig en heeft men dan ook gegeven. Doch van een Inl. Meerderheid in de gemeenteraden moet het Europ. deel der leden niets hebben. Het blad neemt stukken over uit de redevoeringen van dhrn. Slamet en de Raad te Semarang en dhrn. mr. Hadi en de Boer te Batavia. In dit wonderlijke land ziet men toch veel raars, getuige weer deze kwestie. De toekenning van een Inl. Meerder-

heid in den Volksraad is een erkenning van het rechtvaardige van den eisch. Reeds vóór deze toekenning en voor het ontstaan der V.C. evenwel is geijverd voor een Inl. Meerderheid in de gemeenteraden. Het blad geeft den raad om door te gaan met het indienen van desbetreffende moties, ook al wordt men uitgelachen. (28 Nov.)

ZUID-SUMATRA-BLADEN

Pertja Selatan, 6/13 Dec. nrs. 139/142.

Pertja Selatan De veroordeeling door den Landraad te Pontianak van den heer L. Mandey als hoofdredacteur en van den heer Ramli Ismail als correspondent van wijlen de *Matahari Borneo* wegens smaad van een Gouvernementsambtenaar, heeft zoowel de aandacht van de Chineesche als van de Indonesische pers getrokken. En wel, omdat zij b e i d e n veroordeeld zijn. Op die manier kan zoowel de schrijver van het artikel als de verantwoordelijke persoon van het blad vervolgd worden. Waar blijft dan de vrijheid van de pers, om misstanden in de samenleving te signaleeren? Laat ons toegeven, dat het geschrevene inderdaad smaad omvat, maar art. 310 (? Rapp.—) zegt: „Noch smaad noch smaadschrift bestaat voor zoover de dader klaarblijkelijk heeft gehandeld in het algemeen belang enz." En dat geval deed zich hier voor. Ook in Palembang laat het lot van de journalisten veel te wenschen over. Schrijver vertelt dan hoe men als journalist daar telkens door de politie wordt opgeroepen op allerlei ongemotiveerde klachten van het publiek. Gehoopt wordt, dat de bevoegde autoriteiten, vooral de Justitie, hieraan wel aandacht zullen schenken. (6 Dec.)

Van de „Madjelis Pertimbangan Oelama" te Palembang, die op de vergadering van 7 Dec. ten huize van den heer M. Hasim in 16 Illir werd opgericht, wordt gezegd, dat deze organisatie tot doel heeft: besprekingen te houden over Islam-aangelegenheden, zulks op gerond van de overweging, dat de Regeering te dezen opzichte een neutraal standpunt inneemt en de Raad Agama met haar hoofdpenghoeloe dientengevolge niet het recht heeft dergelijke zaken op te lossen; godsdienstgeschillen tusschen Islamieten te voorkomen of minstens te beperken; middelen aan te wenden tot eenheid onder de Islamieten ten aanzien van hun godsdienst ter voorkoming van onderlinge vijandschap; voorlichting te geven aan alle Islamieten op het gebied van hun godsdienst, want in dezen tijd zijn er ver-

scheidenen, die het doel van den Islam niet kennen of minstens daartegen stelling nemen. (9 Dec.)

Zoowel hier in Indonesië als in het buitenland is er nooit zoo'n buitengewone zaak geweest als die van de P.N.I. of liever gezegd van ir. Soekarno, met haar 113 getuigen en waarbij zelfs een hooge Regeeringsambtenaar als getuige werd opgeroepen. De berechting zelf heeft wel 50 dagen geduurd en wat wel een groote aanwinst is, is het pleidooi van ir. Soekarno. Want hierdoor is men nu te weten gekomen, waarheen ir. Soekarno met zijn P.N.I. eigenlijk denkt te gaan. Daarin kwamen verscheidene stellingen voor, die door Europeanen zelven worden verkondigd. Dit wijst er op, dat ir. Soekarno geen nieuwe denkbeelden verkondigt, maar slechts de meeningen volgt van bekende personen onder de Europeanen zelven. Wat hij verricht is dus geheel overeenkomstig het menschelijk en het nationaal recht. Hij erkent de P.N.I. als een revolutionnaire vereeniging, maar niet revolutionnair in *daad,* doch revolutionnair in *streven,* n.l. naar de snelle verandering. Als nationale vereeniging tracht de P.N.I. haar doel dus slechts door verheffing van het eigen ras te bereiken. Maar zal ir. Soekarno—vraagt schr.—vrijgesproken worden? Dit is een zaak van den rechter zelven. Alleen kan schrijver mededeelen, dat er tegen hem geen bewijzen zijn gevonden, terwijl eenige getuigen wegens meineed vervolgd zijn geworden. (11 Dec.)

NIEUWSBLADEN EN PERIODIEKEN OP JAVA EN MADOERA

WEST-JAVA-BLADEN

Sipatahoenan, 9/16 Dec. nrs. 280/286; *Padoman,* 10 Nov. nr. 11; *Lasjkar,* Sept. nr. 2/3 (dubb.nr., in Dec. ontv.); *Revue Politik,* 13 Dec. nr. 33.

Sipatahoenan Met den uitroep: „Ontwaakt, ontwaakt, ontwaakt, de zon is reeds zichtbaar!", wekt Cand. lid de eigen rasgenooten op, om eendrachtig te zijn en zich te organiseeren in de te Poerwakarta in de maand Dec. van dit jaar of uiterlijk in Jan. van het volgende jaar op te richten coöperatieve credietvereeniging, genaamd: Perkoempoelan Boedi Mitra. Deze vereeniging zal staan onder leiding van M.O. Atmawiria als tijd. voorz., Achmad Haldie als secr. enz., en bedoelt dat men in zijn behoeften niet steeds meer zal behoeven te voorzien door zich te wenden tot hebzuchtigen, met name de geldleeners. Ter toelichting van een en ander wijst schrijver dan op de statuten en het huishoudelijk reglement dezer vereeniging. (9 Dec.)

Er worden veel bestellingen gedaan van de brochure over de zaak der vier P.N.I.-leiders, getiteld: Boekoe Banteng Indonesia. Voor deze brochure heeft het Kantoor van P.O.P. te Tasikmalaja niet minder dan 200 postwissels ontvangen. Maar evenals vroeger op het postkantoor te Bandjar bij het bestellen van loten is voorgevallen, deed zich—naar verluidt—ook thans ten postkantore te Tanggerang het geval voor, dat een postwissel bestemd voor aankoop van bedoelde brochure bij het kantoor van de P.O.P. te Tasikmalaja geweigerd werd, zoodat de afzender genoodzaakt was dien postwissel maar te adresseeren aan den beheerder van de P.O.P. zelf. Hetzelfde is ook gebeurd op het postkantoor te Soekaboemi. Is dit—vraagt schrijver—niet nadeelig voor de ontvangsten van de post? De bevoegde autoriteiten behooren dit in orde te maken. (9 Dec.)

Het blad deelt het drukke bezoek mede, zelfs van menschen uit verscheidene desa's, aan het Landraadgebouw te Bandoeng om de pleidooien der P.N.I.-leiders en van hunne verdedigers aan te hooren. Velen werden echter teleurgesteld, omdat zij geen plaats konden krijgen en anderen weer, doordat zij onderweg door de politie werden teruggedreven. Op den eersten dag, toen ir. Soekarno het eerste gedeelte van zijn pleidooi uitsprak, verkeerde men in angstige stemming. Men vreesde, dat hij iets verkeerds zou zeggen. Maar hij sprak zijn rede duidelijk en vloeiend uit, alsof hij voor niets had te vreezen. Het tweede gedeelte van zijn rede was inderdaad hartverscheurend voor de toehoorders, waar hij verklaarde zijn krachten en zichzelf voor het vaderland beschikbaar te zullen stellen. Hierbij heerschte een diepe stilte in de zaal. Ieder zat met het hoofd voorovergebogen, kreeg een gevoel van ongerustheid en verkeerde in een droevige stemming. Men was gewoonweg terneergeslagen en kreeg tranen in de oogen. Hierop volgde de verdediging van de drie advocaten. Men vond deze zoo klaar als de dag. Geen mensch had daartegen dan ook wat in te brengen. Nu heeft men slechts te wachten op den dag van den 22sten (10 Dec.)

Het blad heeft het over het optreden van een wedana op een desa-conferentie ergens in Oost Preanger tegenover desa-beambten en lieden, die achterstallig zijn in de betaling hunner belastingen. Dezen werden door dien wedana, volgens het blad, bespuwd en uitgescholden voor communist, lid van de afd. B, S.I.'er, varken en alles wat leelijk is, totdat eenige van die beambten stante pede hun ontslag vroegen en hun benoemingsbesluit aan dien wedana teruggaven. „Bravo!", roept de redactie van de *Sipatahoenan* uit. Zij gaat hier verder op in. (15/16 Dec.)

Padoman A. R. acht partijdiscipline onontbeerlijk en betreurt het dan ook zeer, dat B.O., hoewel nog discipline in haar program voerend, deze niet streng handhaaft; ze geldt althans niet voor de in het eenheidslichaam P. P. P. K. I. aangesloten partijen. Dat de partijen discipline hebben, moet niet worden beschouwd als onderlinge concurrentie doch als middel om haar actie zuiver te houden. Verder vindt schrijver, dat nu de tijd gekomen is, dat B.O. haar standpunt duidelijk moet durven bepalen en zich geheel, overeenkomstig de eischen des tijds, Indonesisch gaat wijzigen.

C.R. pleit er voor, dat B.O. afd. Jacatra een fonds instelt voor haar socialen arbeid. Tot nu toe heeft zij altijd een inteekenlijst moeten rondsturen als zij een en ander wilde uitvoeren. Op die manier zou dus kunnen worden bereikt, dat de leden een tijdje niet met inteekenlijsten worden lastig gevallen. Het fonds zou kunnen worden gefourneerd door het houden van een goederenloterij, dan wel een aandeel te vragen in de groote loterij of het verkoopen op een vendutie van door de leden afgedragen goederen.

Volgens C.R. wordt de arbeid van de Indonesische Gemeenteraadsleden gemeten naar de resultaten, die zij hebben bereikt ten behoeve van de kampongverbetering. Dit standpunt is alleen juist indien de positie van alle kampongs in de gemeente vrij was. Althans voor de gemeente Batavia geldt dat standpunt niet, omdat er nog particuliere gronden zijn, waarop de gemeente niet zooveel kan doen als zij wel zou willen. De landheeren verleenen niet immer voldoende medewerking tot de verbetering der kampongs, indien hun niet duidelijke en directe voordeelen wachten. De beste oplossing moet worden gevonden in den spoedigen terugkoop der particuliere landerijen door het Gouvernement. De redactie voegt hierbij nog het denkbeeld om den begrootingspost voor terugkoop van particuliere landerijen te doen vergrooten.

De Inlandsche fractie in den Bat. Gemeenteraad heeft bewezen hart te hebben voor de algemeene nationale belangen en heeft haar arbeid dan ook in die richting uitgezet. Doch volgens B. is het niet voldoende dat de fractie hard werkt en flink optreedt, zij moet voor een uitgewerkt program, vastgesteld door de afzonderlijke partijen, arbeiden. Dit program zal den arbeid van de vertegenwoordigers verlichten en verdiepen. Schrijver geeft aan het afdeelingsbestuur van B.O. den raad, de afgevaardigden Mr. Hadi en Soeratno op te dragen een werkprogram op te stellen en het aan het oordeel van een algemeene ledenvergadering te onderwerpen. De redactie gaat met dit denkbeeld accoord en brengt het onder de aandacht van het afdeelingsbestuur.

„Santosa" oppert de meening, dat de actie voor het verkrijgen van een meerderheid in de Gemeenteraden wel zal slagen, indien de Indonesische leden met hart en ziel willen werken. Dit is in het algemeen een vereischte om iets te kunnen bereiken. Men moet zich niet door misslagen laten neerslaan. Deze moeten juist een baken zijn om de gevaarlijke klippen te omzeilen.

Naar het oordeel van „Merdeka" is het moeilijk te raden, op grond waarvan de P.R.I. in de verkiezingsactie niet met het Kiescomité heeft willen dan wel kunnen samenwerken. De P.R.I. en de in het comité zittende vereenigingen zijn toch allemaal Indonesisch nationalistisch. Speelt de aanwezigheid van Mr. Soeripto in de P.R.I. hier wellicht een rol, of schuilt er een andere partijinvloed achter?

De redactie deelt mede, van den voorzitter van het Kiescomité vernomen te hebben, dat de vice-voorzitter van de P.R.I. gevraagd heeft of inzake de vervulling van de vacture in den Raad geen compromis kon worden gesloten, op welke vraag door den voorzitter van het comité ontkennend werd geantwoord, op grond van het feit, dat het comité op een compromis van de aangesloten partijen is gebaseerd. De P.R.I. zou dus beter doen eerst tot het comité toe te treden. Doch indien hare toetreding het oogmerk zou hebben om nu een vertegenwoordiger in den Raad te krijgen, kon aan het verzoek niet worden voldaan.

Lasjkar Het abonnement is van f 1.20 op f 1.50 per kwartaal gebracht, omdat het blad voortaan twee- instede van éénmaal 's maands zal verschijnen. De verlate verschijning van dit (dubbel)nr. wordt geweten aan overkroptheid met werk van de drukkerij („De Orde", Solo).

Het eerste artikel, van Dr. Soekiman, is in 't Hollandsch gesteld en gekeerd tegen de in *Bintang Timoer* verschenen nadere toelichtingen van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo op zijn in 't P.N.I.-rechtsgeding gepubliceerden brief aan Ir. Soekarno, waarin dhr. Tjipto zijn opinie gaf over het Pan-Islamisme der P.S.I.I. Schrijver verwijt Dr. Tjipto: „behept te zijn met een vooroordeel tegen den Islam", en, in het bijzonder op de punten handelende over politiek, eigenlijk slechts de „Westersche visie" te hebben weergegeven. Na vervolgens uiteengezet te hebben, op welke gronden volgens schr. vaststaat, dat de Islam democratisch van karakter is, zegt schr. dat, indien de heer Tjipto dit democratische in den Islam, eerder had onderkend, hij er niet zoo afwijzend tegenover zou hebben gestaan. Verder spreekt schr. op verschillende gronden tegen, dat agressie een der eigenschappen van den Islam zou wezen. Er bestaat geen geloofsdwang in den Islam.

Wat de kern van het betoog van dhr. Tjipto betreft, diens „in

schelle kleuren schilderen" van de oneenigheid, het „sectarisme", in den Islam gee't schr. toe, dat de verschijnselen bestaan, doch dat dhr. Tjipto fout handelde door niet naar de diepere oorzaken te vorschen. Hij had b.v. in overweging moeten nemen: eerstens, dat het meerendeel der door hem genoemde volken nog vechten moet voor hun absolute nationale vrijheid tegen hun blanke overheerschers, zoodat voorloopig van effectieve internationale samenwerking geen sprake zal kunnen zijn en aan de verwezenlijking van de Pan-Islamietische gedachte voorshands niet kan worden gedacht; ten tweede, dat in die landen nog werkzaam is de factor: Westersch Imperialisme, die de politiek van verdeel en heersch nog met succes weet te voeren. Resumeerende, zegt schr. dat juist de verscheidenheid, het bestaan van groepeeringen, de Islameenheid zoo mooi maakt. Geen hechter geestelijke samenhang dan die onder de Islamieten; hij moge voor een oogenblik door uitwendige factoren verbroken zijn, door de spreuk „La ilahaillallah Mohammadarrasoellah" wordt hij als bij tooverslag hersteld.

Een artikel over „ondergrondsche menschen", van Mh. Soerjosasmojo, vangt aan met het betoog, dat in een land, waar het volk tot bewustheid komt, die bewustwording niet kan worden belemmerd of belet, ook al is het volk van nature nederig, ook al heeft het geen rechten en is zijn bestaan onzeker. Juist die drie factoren werken er toe mede dat de menschen zich organiseeren ter bereiking van het gemeenschappelijke doel, ter behartiging van de gemeenschappelijke belangen en behoeften. Zijn de leiders daarbij zich niet bewust van hun kracht en de kracht hunner beweging, dan zou hun weg kunnen leiden langs geweld, wellicht langs revolutie, met verwerping van andere, tegengestelde wegen. Dan zal de beweging gevaar en ongeluk en zal het volk rampspoed ontmoeten. Het goudland Indonesië met zijn eertijds slaafsche bevolking, heeft nu den weg der bewustwording gevonden. In de eeuw van Modjopait en Praboe Hajam Woeroek was het volk van Indonesië niet vrij, leefde het onder de slavernij van het Hindoeisme, werd het volk niet voor vol aangezien; in den tijd der O.I. Compagnie werd het uitgezogen en thans is zijn economische gesteldheid er nog niet veel beter op geworden.

De Sarekat Rajat en de P.K.I. brachten het communisme uit „de landen boven den wind"; het was een felle actie, waaraan in den „kleinen oorlog" van 1926 een eind werd gemaakt. Deze op geweld aansturende actie deed een even felle reactie ontstaan, die van de Sarekat Hedjo, door schr. genoemd de „ondergrondschen". Hij beschrijft hun beweging verder als gericht tegen elke beweging die veranderingen wil, als een beweging der behoudspartij, van welke de leiders en de leden beide onbekend zijn, slechts in den nacht te voorschijn komen met

steenen en andere vernielingswerktuigen, om de huizen hunner tegenstanders te vernielen en hun vijanden te mishandelen.

Schr. wijst er dan op, hoe men kortgeleden, nadat er sedert April niets meer gehoord was van kapmes-mishandelingen en steenenwerperij in het Tjiandjoersche, weer hoort van aanvallen op de P.S.I.I. in het Tjitjoeroeksche, een bewijs dat in West-Preanger de Sarekat Hedjo nog bestaat; twee sado's en verschillende huizen van leden der P.S.I.I. Tjitjoeroek werden vernield. Het opmerkelijke was, dat bij die gebeurtenissen de politie zich niet liet zien. Hij zegt dit niet als een aanklacht tegen de politie: waarschijnlijk was deze niet op de hoogte, maar men heeft toch het recht om te hopen op activiteit der betrokken politieambtenaren.

In een artikel over het nationalisme in den Islam stelt A.M. Sangadji het nationalisme der Westersche landen tegenover het Islam-nationalisme: het eerste, verdeeld in liberaal-nationalisme, kapitalistisch-nationalisme etc., brengt volgens schr. slaafschheid en dienstbaarheid van den eenen mensch t.o.v. den anderen enz. en al dat kwaad komt voort uit de wreede hebzucht van den Duivel Nationalisme. Het is die Duivel, die er aansprakelijk voor is, dat driekwart van het menschdom in dienstbaarheid en slavernij leeft, met de leus „Right or wrong, my Country" in het nationalistische vaandel. In den Islam bestaat dergelijk nationalisme niet. Waarheid en Recht zijn de woorden die op het Islam-vaandel staan en het zijn de Islam-idealen, die leiden naar wereldlijken vrede en welvaren. De Islam beveelt liefde voor het geboorteland en het hooghouden en eeren van dat land ten zeerste aan en is geen verzameling van holle klanken en frasen; de Islam heeft de belangen van alle menschen op het oog en voor die menschelijke rechten behoort men te strijden. Men kan het naar verkiezing nationalisme of patriottisme noemen, het streven naar de vrijheid, naar den vooruitgang en het welzijn van het geboorteland is het hoogste dat door den Islam aangeprezen wordt. Maar een dergelijk nationalisme is volstrekt vrij van haat tegen een ander volk of tegen andere schepselen. Wanneer een vreemd volk de rechten der Moslims aanrandt, of agressief optreedt tegen de Moslims, is het de plicht der Moslims om zich tegen die lieden te organiseeren, moedig den strijd tegen hen aan te binden en hen te verjagen. Een dergelijke strijd wordt „Djihad" genoemd, doch is slechts tot zelfverdediging beperkt en tot verdediging der eigen rechten, mag niet van agressieven aard zijn en uit haat tegen buitenlanders gevoerd worden.

„Binaroem Kania" bespreekt nog de kwestie van het aanstellen van een Christen tot Regent. Hij zegt dat volgens

de Westersche logica, welke zoo door de aanhangers van de Europeesche denkbeelden vereerd wordt, de godsdienst afgescheiden gehouden moet worden van de landswetten. Dit is een zwakheid van die aanhangers van Westersche ideeën; zij zijn te zwak om hun eigen cultuur en beschaving trouw te zijn. De neutrale houding der regeering in deze koloniale bezitting is de juiste, mits stevig aan dat beginsel vastgehouden wordt, en hare neutraliteit ten deze is bij verschillende gelegenheden door de regeering naar voren gebracht en bevestigd. De Regent is geen godsdienstig hoofd, niet de persoon die in de chotbah genoemd moet worden; hij is enkel de Inl. ambtenaar, die toezicht moet houden op het werk der priesterraden en de registratie der huwelijken en echtscheidingen. Voor dit werk is geen Islamiet noodig, zelfs een Christen zou er voor geschikt kunnen zijn.

Dat men bezwaar maakt tegen het Christen zijn van den Regent van Probolinggo, vindt schr. niet juist; het is niet van belang voor de Islamwereld, want het is van geenerlei invloed op den vooruitgang van den Islam, de vermeerdering der volksrechten of de komst van de vrijheid. Wat wel de belangstelling van de Islamieten behoeft, is de zaak van den Islam en zijn de door de Islamieten verkregen rechten. Als de Regeering de godsdienstregelingen onder hare bestuursregelingen wilde trekken, zou het voor de Islamieten pas reden tot bespreking en mogelijk tot protest, kunnen zijn. Deze geste van de regeering zag schr. liever vergezeld van een totale teruggave van het moskee-beheer aan de Islamwereld, van de talak- en nikahbevoegdheden aan de rechthebbenden. Schr. besluit met te verklaren, dat de plicht der in de P.S.I.I. vereenigde Islamieten is, de Islamieten te vereenigen tot een geheel, tot een levend lichaam. Het zou onbegonnen werk zijn, te trachten om alle Islamieten in de P.S.I.I. te vereenigen; een gemakkelijker wijze om alle Islamieten in dit land bijeen te brengen zou wezen, Islamgemeenten in het leven te roepen, lichamen die de belangen der plaatselijke gemeentenaren behartigen voor zoover deze hun geloof raken, los van de rechten en verplichtingen van anderen en van de regeering.

Onder elkaar worden de artikelen uit de tusschen de heeren Dr. Soetomo en Dr. Soekiman in *Swara Oemoem* gevoerde polemiek over Mekka-vaart en anti-Islamisme opgenomen, met tusschenvoegingen en een onderschrift van „Bambang Boeratannoko", waarin deze o.m. den heer Soetomo beticht van een moedwillige bederver van de eenheid en een grenzelooze lafaard te zijn en zijn partijgenooten Moeslims en speciaal de P.S.I.I.-ers, opwekt om zich gereed te maken voor den strijd tegen de door Soetomo c.s. opgezette anti-Islam-actie.

Het nummer bevat verder vereenigingsberichten, w.o. een ontwerp H.R., een lijst van nieuwe leden, een lijst van krachtens art. 153 bis in preventieve hechtenis of in de gevangenis zittende leden (tien) en een lijst van weder opgerichte en van nieuwe afdeelingen, t.w. te Tegal en Buitenzorg (weder opger.) en Bodjongsari, Djember, Cheribon en Paroengkoeda (nieuw).

Verder wordt medegedeeld, dat het aantal P.S.I.I.-scholen met 2 is vermeerderd; dat door de afd. Babat een „balai pertemoean" (clubgebouw) is opgericht, plaats biedende aan 500 personen; dat de P.S.I.I.-scholen te Srono en te Soemberpoetjoeng een onderwijzer voor de Hollandsche taal vragen (f 35 en f 30 's maands); dat in West-Java verscheidene vrouwenafdeelingen onder den naam „Sarekat Poeteri Islam" zijn opgericht, als onderbouw van de P.S.I.I., te Garoet, Toenggoeloen, Leles, Tjitjoeroek en Paroengkoeda, en ook nog te Bandjarnegara en Kebarongan.

Revue Politik Onder het hoofd „De Vad. Club op het oorlogspad" oefent het blad critiek uit op den heer Groenenberg, die blijkens het *A.I.D.*-verslag van een vergadering van de Vad. Club op die bewuste bijeenkomst gezegd zou hebben, dat hij geen boomen genoeg aanwezig achtte om de P.N.I.-menschen er aan op te hangen. In een later bericht deelde het Preangerblad als een rectificatie van bedoeld verslag mede, dat de zinsnede van den heer Groenenberg niet zoozeer op de P.N.I.-leiders als wel op de „regeeringsambtenaren die hun gevoelens tegenover staatsgevaarlijke individuen zoo duidelijk demonstreerden" betrekking hadden en dat eerstgenoemd bericht op een misvatting van den verslaggever van het *A.I.D.* berustte. Voor de *Revue Politik* is deze rechtzetting even erg, zoo niet erger, dan de misvatting zelve; beide getuigen van een bekrompen geest. Op zulk een wijze uiten zich alleen onware Hollandsche nationalisten, zij, die in de Indonesiërs afkeuren en verfoeien, wat zij in zich zelven als een edel en groot gevoelen huldigen: de liefde voor het eigen land. Nog erger en onbegrijpelijker wordt het ons, als zulke lieden zich in hun onbeheerschtheid richten tot rasgenooten die, zich op een ruimer en hooger standpunt stellend, niet blind zijn voor de motieven, de grootheid van den tegenstander. En het is juist die bekrompen geest en dat gebrek aan ridderlijkheid, als waarvan de Vad. Club en haar pers bijna dagelijks blijk geven, die zooveel kwaad doen. Heeft Holland zelf in zijn strijd, hoe bitter en zwaar die voor de Hollanders ook was, niet steeds getoond, dat het den vijand weet te eeren, dat het ridderlijkheid en edele drijfveeren in vriend en vijand weet te waardeeren? (13 Dec.)

De combinatie Trip-Treub zal voor de nationale beweging hier te lande, voor cooperatoren en non-coöperatoren, wel niet onbekend zijn. De actie van den heer Trip tegen de „Inlandsche meerdeheid" ligt nog versch in ons geheugen en wat den heer Treub betreft, van hem weten we, dat al zijn woorden en daden er op gericht zijn om de nationale beweging te verzwakken, zoo het mogelijk is zelfs uit den weg te ruimen. De berichten melden thans, dat dhr. Trip als plaatsvervanger van prof. Treub benoemd is tot voorzitter van den ondernemersraad; dit brengt geen verandering in den gang van zaken, want beiden komen van denzelfden stal; mr. Trip is waarlijk een „leerling" van prof. Treub. (13 Dec.)

Megedeeld wordt, dat de Partai Rakjat Indonesia thans over een eigen orgaan, de *Rakjat* geheeten, beschikt, dat den 14den van deze maand zal verschijnen. In de geschiedenis van de volksbeweging hier te lande is er geen ander voorbeeld aan te wijzen waarbij een partij in haar bestaan van nog slechts drie maanden een orgaan kan uitgeven. Wij zijn er thans nog meer van overtuigd dat de P.R.I. bereid is voor haar doel te strijden: de vrijheid van Indonesia! (13 Dec.)

MIDDEN-JAVA-BLADEN

Sedio Tomo, 9 t/m 13 Dec. nrs. 282 t/m 286; *Bahagia*, 8/11 Dec. nrs. 277/280.

Sedio Tomo „Bintang Satoe" beschouwt het streven van de Indonesiërs naar de onafhankelijkheid van land en volk als het verkrijgen van een recht van den mensch. De meening heeft veld gewonnen, dat de onafhankelijkheid niet alleen langs den politieken weg kan worden verkregen, maar dat zij ook en in niet onbelangrijke mate afhankelijk is van den economischen toestand van het land. Daarvandaan, dat thans, wat een verblijdend feit is te noemen, op verschillende manieren, door coöperaties, inkrimping van uitgaven als anderszins, getracht wordt de slechte economische gesteldheid der bevolking te versterken en te verbeteren. (9 Dec.)

Ook het orgaan van de P.B.I. (Persatoean Bangsa Indonesia) *S.R.I.* keurt evenals Bro. de werkwijze van de P.R.I. af. Hij hoopt, dat deze jonge partij, met het bestaan waarvan schrijver sympatiseert, de houding tegenover de provincialistische partijen zal willen wijzigen. Onder deze partijen bestaat toch reeds een zekere vorm van eenheid, de federatie, die haar arbeid niet op het provincialisme baseert. Beter een federatie zooals die nu is

gevormd dan een fusie, die moet worden tot stand gebracht met een broederstrijd. Indien de P.R.I. haar werkwijze op de tegenwoordige manier voortzet, zal zij consekwenties moeten aanvaarden, die haar noodzaken ook noncoöperatieve en godsdienstige partijen onderste boven te halen. Zij kan haar afkeer tegen een federatie toch niet handhaven, want dan zou zij ook gekant moeten zijn tegen een straks te vormen federatie tusschen coöperatieve, noncoöperatieve en godsdienstige vereenigingen. (10 Dec.)

De houding van den Regent van Magetan tegenover B. O' en andere vereenigingen wordt aldus geteekend. Tot de eerst kort herboren B.O.-afdeeling aldaar zijn veel desa-onderwijzers toegetreden. Dadelijk werd door den Regent aan den betrokken Inspecteur van Onderwijs de vraag gesteld, of de desa-onderwijzers, die lid zijn van B.O., niet kunnen worden overgeplaatst. Een lid van het afdeelingsbestuur vroeg ontslag als gewoon lid en als lid van het bestuur; hij is ambtenaar op een kantoor, waarvan de Regent hoofd is. Een desa-onderwijzer kreeg een uitbrander van de autoriteiten, omdat hij een vakvereeniging heeft gesticht. Het plan van een beambte van de afdeelingsbank om een vakvereeniging op te richten, waartegen de administrateur geen bezwaar maakte, kon niet doorgaan. Toch niet van wege een zachten wenk van boven? (11 Dec.)

Bahagia M. S. betreurt het, dat te Poerwokerto in dezen tijd van eenheid een nieuwe vereeniging van onderwijzers afkomstig van de Normaalschool is opgericht, genaamd Persaudaraän, onder leiding van een oud-voorzitter van de P.N.S. Voorts dat te „Mataram", naar verluidt, een comité is gevormd voor het oprichten van een nieuwe organisatie ten behoeve van die onderwijzers. Schrijver hoopt, dat het bericht omtrent het comité te „Mataram" niet juist zal zijn, doch zou toch gaarne zien, dat het hoofdbestuur van de P.N.S. hiernaar een onderzoek instelde. Want onder de N.S.'ers te „Mataram" bevinden zich, in tegenstelling met Poerwokerto, vele verdienstelijke en invloedrijke lieden, zoodat het hoofdbestuur tegenover deze beweging dus niet onverschillig moet staan. Waarvoor moeten zij toch een nieuwe vereeniging oprichten? Zijn zij soms niet tevreden over de huidige eenheid der onderwijzers? Maar dan kunnen zij toch met een voorstel komen, en behoeven ze niet een nieuwe vereeniging te gaan oprichten. Schamen zij zich niet?

Hierop geeft A.J.B. onder in een noot ten antwoord, dat men niet uit schaamte tot eenheid moet komen, maar uit eigen overtuiging. En mochten zij—zegt M.S.—de huidige eenheid

niet juist vinden, dan moeten zij trachten haar te verbeteren. Verder hoopt schrijver, dat het Verbondsbestuur van den P.G.H.B. en het hoofdbestuur van de P.N.S. zich met de zaak zullen bemoeien. Dit hoopt hij vooral van den P.G.H.B., die de P.N.S. naar dezen toestand gedreven heeft. (8 Dec.)

Naar aanleiding van het artikel van den heer H.J. Slegtenhorst in de *Rijkseenheid* over den slechten invloed op Europeesche kinderen van hun omgang met Inlandsche, zegt S.P.: „Wij, Inlanders, zullen hierop geen antwoord geven, doch slechts tot ons zelf zeggen: gij kunt heengaan, wij zullen hier blijven". *Mataram*, een blad uitgegeven door firma H. Buning, heeft den heer Slegtenhorst echter geprezen en zeide zich met diens artikel te kunnen vereenigen. Maar deze firma is ook tegen den Inlander. Vroeger werd zij bijna geboycot door de Sarekat Islam en eens kwam zij in oorlog met het hoofdbestuur van Boedi Oetomo, als gevolg van eenige artikelen in het blad. Wil zij nu soms weer beginnen? vraagt schrijver. (9 Dec.)

OOST-JAVA-BLADEN

Djenggala, 3 en 10 Dec. nrs. 15/16; *Swara-Oemoem*, 8 t/m 13 Dec. nrs. 142 t/m 146.

Djenggala Onder het hoofd „Djengala krijgt er weer een vriend bij" wordt de achterbaksche reactie van dr. Soetomo c.s. gereleveerd met de mededeeling dat desondanks het aantal lezers en geestverwanten van het blad sterk is toegenomen. Het blad geeft een en ander weer betreffende winstzucht van die leiders: terwijl zij de massa gratis werk laten verrichten, steken zij maandelijks een niet gering bedrag in hun zakken. Het blad daagt hen uit deze beschuldiging te weerleggen. Nog mooier wordt het genoemd, dat het orgaan der Indonesische studenten in Holland, *Indonesia Merdeka*, eveneens het beleid in de P.P.P.K.I. afbreekt, waar dit lichaam geen critieken, zelfs opbouwende, kan dulden. Wat zullen nu de heeren Soetomo, Sartono, Anwar c.a. doen tegen de critiek van Mohammad Hatta c.s.?

Zijn dan Hatta en de anderen reactionnair en eenheidsverstoorders? (10 Dec.)

Swara-Oemoem Dr. juicht het voornemen toe om een economisch blad *Sinar Perdagangan* uit te geven. Hij vindt het heel jammer, dat het afzonderlijk zal worden uitgegeven. Uit een commercieel en journalistiek oogpunt bekeken is het van belang dat het als een bijblad van *Swara-Oemoem* zal verschijnen. (9 Dec)

Door Marto, een chauffeur van de Tan-Lux taxiondeneming te Porong, wordt medegedeeld, dat hij ontslagen werd omdat hij niet heeft willen voldoen aan de opdracht, aan alle chauffeurs gegeven, om bij wijze van spaarduit, de helft van de premie af te staan, waarvoor zij echter geen bewijs van kwijting hebben kunnen ontvangen. De redactie meent het denkbeeld van sparen op zich zelf te kunnen onderschrijven, doch acht het vaststellen van het bedrag niet wenschelijk. Verder dient voor de afgedragen gelden een bewijs van ontvangst te worden afgegeven. Zij raadt den werknemers aan zich in een vakbond te vereenigen en de bestaande vakbonden te solideeren. (9 Dec.)

„Tiq-tiq lyiq" keurt het vooroordeel t.a.v. de Gvts. ambtenaren af. Geheel onjuist is de meening, dat wie ambtenaar is, geen liefde voor land en volk kan hebben en de volksbeweging zal tegenwerken. Zelfs de B. B-ambtenaren kunnen immers de beweging steunen; zij behoeven niet direct actief deel te nemen maar kunnen financieelen steun verleenen. Dat iedereen, die niet bij het Gouvt. werkt, beschouwd wordt als begiftigd met vaderlandsliefde is evenzeer onjuist. Er zijn zg. onafhankelijke lieden, die eerder aan hun eigen belangen dan aan die van land en volk denken. Daarentegen zijn er vele ambtenaarsspruiten, die later groote leiders zijn geworden. Zij hebben door het aanschouwen van wat zich om hen heen heeft voltrokken — de ellendige positie van het volk — de liefde voor hun land en volk leeren kennen. Niet weinig heeft de invloed van de blanke pers met haar scheldpartijen op de Indonesische beweging op den bloei van deze liefde medegewerkt. Toch acht schrijver het verkeerd, dat de moeders den kinderen nu nog inprenten, ambtenaar te worden. (10/11 Dec)

JAPANSCH-MALEISCHE BLADEN

Bendee, 10 Dec. nr. 50.

Bendee Door het persbureau Nera wordt meegedeeld dat pangeran X. uit de Kraton Kasepoehan te Cheribon zich in een rekest tot de Regeering heeft gewend met het verzoek om de nog onverdeelde bezittingen en eigendommen van de voorouders onder de rechtmatige erfgenamen te verdeelen, de familiekas van den kraton te regelen, een Bale Agoeng Kasepoehan op te richten en aan de kratonmenschen den titel toe te kennen waarop zij krachtens hun afstamming recht hebben. (10 Dec.)

CHINEESCH-MALEISCHE BLADEN

Bintang Mataram, 8 Dec.; *Djawa Tengah*, 9 Dec.; *Han Po*, 8 Dec.; *Keng Po*, 11 Dec.; *Nan Sing*, 1/8 Dec.; *Pewarta Soerabaja*, 6 Dec.; *Sin Po*, 29 Nov./10 Dec.; *Swara Publiek*, 4 Dec.; *Sin Tit Po*, 10 Dec.; *Sinar Sumatra*, 3/6 Dec.; *Warna Warta*, 9 Dec.

Bintang Mataram Onder de Europeesche bladen te Batavia, die dikwijls op het bekken slaan en tranen storten, bevinden zich — behalve het *Nieuws van den Dag* — ook de *Java-Bode*, 't blad aan de Unielaan, met zijn omroeper Van Wijk. Deze heeft — naar aanleiding van het pleidooi van de „Kepala Banteng" voor den Landraad te Bandoeng — twee dagen geleden langs de straten huilende en op het bekken slaande naar de reden gevraagd, waarom de Regeering de persvertegenwoordigers niet verboden had verslag te geven van het pleidooi, waar dit zoo opruiend is of minstens gevaarlijk voor de rust en orde. Wij van de Madoerastraat — zegt „Censor" — hebben toch werkelijk medelijden met dien huilenden Blanda. Want, als te Batavia de hondsdolheid-ordonantie in werking is getreden, twijfelen ook wij eenigszins aan de gezondheid van dien Blanda van de Unielaan No. 17. „Angst-psychose!" roept schr. uit. (4 Dec.)

Door een lezer van de *Sin Po* te Batavia werd aan de redactie van dit blad de vraag gesteld of het verspreiden van programma's door auto's niet verboden is, daar dit gevaar oplevert voor kinderen, die om 't programma de rijdende auto achter na zetten. Schr. Kamtjek Jr. voegt hieraan toe, dat ook die programma's zelf gevaalijk zijn voor de jeugd, daar ze dikwijls bioscoop-voorstellingen aankondigen, die niet geschikt zijn voor kinderen. (8 Dec.)

Djawa Tengah Medegedeeld wordt, dat de besturen van de verschillende coöperatieve vereenigingen te Semarang op 7 Dec. een vergadering hebben gehouden ten huize van den heer Singgih. Deze vergadering werd bijgewoond door 45 personen, vertegenwoordigende een 17-tal coöperatieve vereenigingen.

Besloten is met elkaar samen te werken, opdat die coöperatieve vereenigingen goederen geleverd kunnen krijgen tegen lagen prijs. Op grond hiervan werd op die vergadering een centraal bestuur gevormd, bijgestaan door een adviseerenden Raad, een wetgevenden Raad en een uitvoerenden Raad. Het centraal bestuur heeft den heer Darmowijoto als voorzitter, terwijl in den adviseerenden raad zitting nemen Mr. Soemardi, R. M. Wiranto, R. Iso, Moh. Singgih en Abdullah, in den wetgevenden raad de besturen der coöperatieve vereenigingen,

en in den uitvoerenden raad de leden van die vereenigingen. (9 Dec.)

Han Po Het blad bespreekt de critiek van de Europ. pers en de Vaderl. Club op mr. ir. Kiewiet de Jonge en den heer Gobee ten aanzien van hun houding voor den Landraad te Bandoeng tegenover ir. Soekarno. Dit is, naar het blad meent, niet anders dan het gevolg van haat tegen de P.N.I. en haar leiders. Want zooals de lezers weten is de P.N.I. een nationale vereeniging, die tot doel heeft de vrijheid van Indonesië. Voor Nederland is dit land een bron van inkomsten en die bron zou opdrogen, indien die vrijheid verkregen werd. Maar hoe het ook zij, hebben zij met hun critiek toch verkeerd gehandeld. Als Regeeringspersonen behooren de heeren Gobee en Kiewiet de Jonge immers de sympathie van alle bevolkingsgroepen te verwerven. Daarbij komt nog, dat zij ir. Soekarno persoonlijk kennen. Hun vriendelijkheid jegens hem is dus geen bewijs, dat zij met diens richting accoord gaan, doch geschiedde slechts uit beleefdheid voor ir. Soekarno, als iemand van beschaving en hooge ontwikkeling. En de schuld van ir. Soekarno is tot dusver nog niet bewezen. Trouwens, al blijkt Soekarno ook schuldig te zijn, de heeren Gobee en Kiewiet de Jonge behoeven hem niet te veroordeelen, maar wel de rechter, zoodat zij dus goed hebben gedaan door vriendelijk voor Soekarno te blijven. (8 Dec.)

Keng Po „Interim" geeft eenige mededeelingen over de personen van de candidaten voor het Lahoresche vrouwencongres: R.A.Marjam, candidate van „Isteri Sedar", en de jongedames Soendari, Soenarjati en de dames Santosa en M.Soedirman, candidaten van de partij der nationalistische vrouwen (P.P.I.I.?). Eerstgenoemde is een zuster van Pangeran Koesoemo Joedo, heeft jarenlang in Europa gewoond, in het Europeesche cultuurcentrum Weenen; mej. Soenarjati is onderwijzeres aan de Mulo-school van de vereeniging Taman Siswo te Jogja, een ijverig werkster in de leiding der P.P.I.I., vooral bekend als redactrice van *Soeara Isteri*. Mej. Soendari heeft een vooraanstaande plaats onder de theosofen te Bandoeng en mevr. Santosa is een jongere zuster van wijlen R.A. Kartini. Schr. wijst verder op het feit, dat het feminisme in Europa vrijwel heeft afgedaan. Van belang is z.i. dat de gecandideerde dames alle behooren tot de „uitzonderingen" onder de Indonesische vrouwen en over 't algemeen genomen in geen direct contact staan met de massa harer vrouwelijke landgenooten. Als het tot gaan komt, hoopt schr. dat zij met haar intellect den toestand harer landgenooten zullen kunnen schilderen en een studie zullen maken van den toestand der beweging in Br. Indië, van de mannen zoowel als

van de vrouwen in dat land, teneinde er hier een en ander over mede te deelen.

Lettende op het Congres zelf, verwondert het schr. dat juist nu, in een tijd dat de zittingen van de Round Table Conference te Londen nog samengaan met arrestaties van leiders der beweging in Br. Indië, dit Lahore-congres gehouden zal worden, waarbij de vrouwen van de mannen gescheiden worden in het streven naar de verkrijging van rechten, de verovering van de onafhankelijkheid, de verwerping van vreemde heerschappij. Deze verwondering stijgt als men verneemt, dat zich in die beweging ook de theosofe Annie Besant gemengd heeft, van wie bekend is dat zij van richting met Gandhi en de Congres-menschen verschilt; men zou er zelfs kwade vermoedens van krijgen. Schr. hoopt, dat de geest der Br. Ind. beweging de vrouwen van een dwaalweg zal afhouden! (10 Dec.)

Van een Comité „Anti Biadab" (Tegen Onwelvoeglijkheid) te Soempioeh (Banjoemas) werd bericht ontvangen dat het opgericht is door de plaatselijke abonnés van de bladen *Darmo Kondo, Revue Politiek, Assiasah, Isteri, Djanget, Persatoean Indonesia, Sedio Tomo, Swara Oemoem, Keng Po, Soeboer* en *Sin Po*, naar aanleiding van het in *Dewan* verschenen artikel waarin onfatsoenlijke worden zijn geuit.

Het comité heeft de volgende beslissing genomen:

1. er propaganda voor te voeren om te waken tegen het binnendringen van *Dewan* in de woonressorten der comitéleden;
2. elk comitélid, abonné van een blad, moet aan de redactie vragen of dat blad nog ruilnummers wil wisselen met *Dewan*; zoo ja dan was hij verplicht om het abonnement op te zeggen;
3. deze mededeeling in de pers te verspreiden. (11 Dec.)

Nan Sing Rawan deelt in de verontwaardiging van *Swara Oemoem* en de *Sedio Tomo* over *Dewan*, dat in een van zijn jongste nummers op onbeschaafde wijze en op een manier die aan barbarisme doet denken, critiek op mej. Soewarni heeft uitgeoefend. Schr. neemt het betrekkelijke stuk over, opdat de lezer kan oordeelen in hoeverre de criticus een Islamiet is, en merkt op, dat hij er slechts noode toe is overgegaan. Zulke uitlatingen en dan nog wel van iemand, die zich een belijder van den heiligen godsdienst noemt, gericht tot een moreel hoogstaande jongedame, haalt de positie van de vrouwen omlaag en kan nooit een heilzame critiek zijn. Het staat aan elk blad vrij critiek uit te oefenen op werkelijke of vermeende misstanden maar . . . . . men blijve daarbij fatsoenlijk! (1 Dec.)

De bewering van den heer De Raad in den gemeenteraad van Semarang, dat de Inheemschen nog niet „rijp" zijn om meerdere zetels in de autonome raden te krijgen, geeft aan den heer Rawan aanleiding tot de volgende opmerkingen. De kwestie over het al of niet „rijp" zijn van de Indonesiërs voor 't vervullen van bepaalde functies is al een heel oude kwestie. Als nu de Indonesiërs die bewering van den heer De Raad beaamden en de Regeering erkende, dat Zij den Inlanders leiding geeft, terwijl na 300 jaren van dat leiderschap die Inlanders nog niet „rijp" genoeg zijn, wie draagt daarvan dan de schuld? Wij kunnen die niet in het botte verstand van de Indonesiërs zoeken, want in de tijden van Modjopahit hebben ze getoond over een goed stel hersenen te beschikken. Zij stonden toen op een vrij hoogen trap van beschaving, terwijl Europa in denzelfden tijd nog van de jacht leefde. Hun handels- en staatkundige organisaties waren uitstekend. Uit dit alles blijkt toch wel duidelijk, dat de Indonesiërs geen dom volk zijn en dat het ongerechtvaardigd is om de schuld van hun „onrijp" zijn steeds maar naar hun zijde te schuiven. Een weigering van het verzoek van den heer Slamat om meerdere zetels voor de Inheemschen alleen onder het motief, dat zij er nog niet „rijp" voor zijn, zal van de coöperators, non-coöperators maken. En als dan het volk zich van dergl. raden afwendt, dan zoeke men de schuld niet bij het volk, maar bij die raden zelf. (2 Dec.)

De malaise heeft met al haar ellendige gevolgen, naar Rawan meent, voor de Indonesiërs toch ook dit voordeel, dat zij hen meer en meer tot het besef heeft gebracht, dat zij door autoactiviteit en zelfvertrouwen den strijd om het bestaan met meer succes kunnen voeren dan door het werken in dienst van anderen. Zelfstandigheid in arbeid en beroep, hoe gering ook, waardeert schrijver meer dan den slaafschen arbeid bij werkgevers. Met groote voldoening gewaagt dhr. R. in dit verband van de plannen van een te Semarang ingesteld comité tot oprichting van kleine bedrijfjes als fietsreparatie, wasscherij, kleermakerij en dergl., ten einde de werkloozen aan werk te helpen. Het comité zal voorloopig leiding geven om, zoodra de zaken eenmaal goed op gang zijn, zich terug trekken. Het breekt hiermee dus met de slechte gewoonte, om voor dergl. werkloozen bij het een of ander kantoor naar een baantje te bedelen. Schr. wekt ten slotte de wekloozen op om van de hun geboden gelegenheid tot het uitoefenen van een zelfstandig beroep gebruik te maken. (8 Dec.)

E. Soemanarsih wijst op de slechte gevolgen van kinderhuwelijken en betreurt het, dat deze door de wet moeilijk te bestrijden zijn. Daarom hoopt zij, dat hiertegen door de natio-

nalisten, vooral de vrouwelijke, veel propaganda zal worden gemaakt in de kampongs. (9 Dec.)

Pewarta Soerabaja Politiek Orientalist constateert, dat er dit jaar meer aandacht geschonken wordt aan de verkiezing van Inl. Gemeenteraadsleden te Soerabaja dan in 1918, behalve door de P.S.I.I., die daaraan—volgens de *Ind. Crt.*—niet zal deelnemen en door de Studieclub, tegenwoordig Persatoean Bangsa Indonesia geheeten. Want deze laatste wenscht zich niet met gemeente-aangelegenheden te bemoeien, zoolang er geen Indonesische meerderheid is in den Gemeenteraad. Schr. gelooft, dat deze groote belangstelling in de verkiezing komt door de verrichtingen van de Gemeente in de kampongs en door de voorgenomen wijziging van het aantal Inl. leden van den Gemeenteraad. Wat de candidaten betreft, die thans naar voren zijn gebracht ter vervanging van het lid Soerjodikdo, n.l. de heeren M.Djojosoeprantoko, F.A.Lokollo en J.D.Syaranamual, zegt schrijver, dat de eerste nog te jong is en nog geen ervaringen heeft opgedaan, de tweede het sociale leven onder de knie heeft en veel in vereenigingen komt, en de derde niet alleen het sociale leven kent, maar ook veel voor de Studieclub e.a. vereenigingen werkt, vooral voor de Sarekat Ambon. (6 Dec.)

Onder het hoofd: „Een humaan arts" komt een ingezonden stuk voor van den heer Tjan Thwan Tjay tegen een vrouwelijke arts uit Soerabaja. Deze werd door hem, toen zijn echtgenoote ziek was, te Bankalan (Madoera) ontboden, met de afspraak hiervoor slechts f 100 te zullen rekenen. Later moest hij echter f 200 betalen. Hoe hij haar ook aan de afspraak herinnerde, mevr. Hering wilde er niets van weten en zeide nimmer f 100 te hebben gevraagd. Om herrie te voorkomen, beloofde steller dezes de andere f 100 later te zullen betalen, maar de dokteres wenschte hiervoor zekerheid te hebben. Toen heeft schrijver op de kwitantie maar vermeld, dat hij pas f 100 betaald heeft van het honorarium groot f 200. Hierop ging zij heen, maar kwam een kwartier later terug, zeggende, dat zij f 12.50 te min ontvangen had. Hoewel steller dezes de f 100 goed geteld had en haar dus onmogelijk te weinig kon hebben uitbetaald, heeft hij—als gevolg van de houding der dokteres—de f 12.50 toch maar neergeteld. Later is de zieke overleden, maar de dokteres trok er zich niets van aan en eischte, dat de f 100 minstens met een derde per maand werd aangezuiverd, anders zou zij de zaak in handen van haar advocaat geven, alsof zij niet wist, dat zoo'n sterfgeval veel geld kost. (6 Dec.)

Sin Po Meegedeeld wordt dat de vereeniging Boema (Badan Oentoek Membantras Analfabetisme) te Klapa Gading, gelegen tusschen Klender en Tanah Tinggi, een desaschool

heeft geopend, waarmee in de reeds lang gevoelde behoefte aan onderwijs van de bevolking in die streek wordt voorzien. De kosten voor bedoeld onderwijs worden door de desa-ingezetenen gedragen. Onderwijs wordt er gegeven overeenkomstig de adat en levensbehoeften van de leerlingen. De Boema bezit te Tanah Abang een dergl. school. Verder heeft ze een cursus in het Nederlandsch en Engelsch geopend. (2 Dec.)

Het blad wijst op de hooge rente, welke de gvts. pandhuizen van de pandgevers eischen en herinnert aan een artikel van den heer Fruin in *De Stuw* daarover. In dit periodiek vestigt dhr. Keers er thans de aandacht op, dat ook bij de zoutregie de kleine man gedwongen wordt veel meer te betalen dan noodig is, terwijl de desa-banken haar gelden uitleenen tegen een rente van 60 tot 120% 's jaars! De *Sin Po* moet er hier op wijzen, dat het tarief bij de gvts. pandhuizen niet minder bedraagt dan dat hetwelk werd gevraagd toen de pandhuizen nog door de Chineezen werden gepacht. 't Is niet meer dan billijk, dat de Regeering de rente bij de pandhuizen, welke instellingen immers bedoeld zijn om den kleinen man aan credieten te helpen, vooral in dezen tijd, wat verlaagt. (2 Dec.)

Wie de grondslagen en het doel van de P. N. I. wil kennen, aldus het blad in een beschouwing over het pleidooi van ir. Soekarno, kan die in het verweer van den P.N.I.-leider uiteengezet vinden. De *Sin Po* acht het daarom verkeerd van de verschillende Europ. bladen, dat zij het pleidooi, waarschijnlijk met de bedoeling om het Europ. publiek onkundig te laten van de argumenten van den nationalist, niet hebben opgenomen. De Europeanen moeten in hun eigen belang op de hoogte zijn van den aard en het streven van de P.N.I.; een „well-informed" publiek kan over een kwestie een beter en gezonder oordeel vellen dan iemand die er niets van af weet. Onder aanhaling van verscheidene Europ. geleerden heeft ir. S. trachten aan te toonen, dat hij geen verkondiger van een nieuwe doctrine doch slechts een interpretator van de door die geleerden verkondigde meeningen en theoriën is. De Hollanders zelven en niet de P. N. I.-leiders hebben dus de fundamenten voor de P. N. I. gelegd; de eersten en niet ir. S. c.s. moeten er verantwoordelijk voor worden gesteld. De wenschen en verlangens van de P.N.I. zijn dezelfde als die, welke iedere nationalist in welk land ook in zich draagt en zulke nation. wenschen worden door de Hollanders zelven geëerbiedigd, omdat, gelijk Z.E. de G.G. de Graeff zeide, ieder rechtgeaard Nederlander een nationalist is. Uit het geheele onderzoek meent het blad dan ook te kunnen opmaken, dat de rechter de schuldigheid van de P.N.I.-leiders niet in hun nation. beginselen wilde zoeken, maar dat hij er

achter trachtte te komen of de P. N. I. ook relaties heeft met communistische vereenigingen of personen. Hiervan hangt dan ook de al of niet veroordeeling van ir. S. af. (3 Dec.)

In een causerie-rubriek deelt „Garem" mede een gramofoonplaat van „Indonesia Raja" van den heer Soepratman te hebben ontvangen. De plaat is vervaardigd door den heer Yo Kim Tjan te Pasar Baroe, terwijl de noten van het lied het eerst werden gepubliceerd in het weekblad *Sin Po*. Dit is een samenwerking tusschen Indonesiërs en Chineezen, die navolging verdient. Twee monden, maar één lied! (10 Dec.)

De red. plaatst een open brief van haarzelf aan den Directeur v. O. & E. (in't Holl. gesteld) met den wensch om klaarheid te brengen in een „vertroebelde zaak", de Buitenzorgsche schoolkwestie. Zij verklaart daarin, dat de leerlingen zich bij verschillende personen, hun ouders, hun oud-onderwijzeres Mej. des Amorie v. d. Hoeven, hun oud-onderwijzer dhr. Khouw Ke Tjoan, en zelfs bij personen die toevallig te Buitenzorg waren, als Dr. Kwa Tjoan Sioe en Mej. Thung Sin Nio, beklaagd hebben over de door dhr. Kraay gebezigde uitdrukkingen en dat, toen deze heer lont begon te ruiken, hij zijn leerlingen een valsche verklaring liet teekenen. Zij hebben het uit vrees voor de mogelijke gevolgen gedaan, doch later schriftelijk een contraverklaring geteekend. Deze verklaringen van niet minder dan 16 leerlingen liggen ter beschikking van den Dir. O. & E.

Aan het oordeel van den Dir. O. & E. laat de red. het over, of genoende onderwijzer, die de leerlingen een valsch getuigenis heeft laten afleggen, nog bij het onderwijs gehandhaafd kan blijven en of zulk een opvoeder voldoende gestraft zou zijn met overplaatsing, zoodat „slechts een andere school en andere leerlingen met zulk een opvoeder gelukkig worden gemaakt."

Toen de red. eenigen tijd geleden schreef: „Er zijn nog Rechters te Batavia", had zij niet zoozeer het Departement van Justitie, als wel dat van O. & E. op 't oog.

Onder dezen brief een korte Maleische weergave daarvan. (6 Dec.)

Swara Publiek De Europ. bladen trachten blijkbaar fouten te vinden van G.G. De Graaff, die binnenkort zal aftreden, want oude kwesties rakelen zij nu weer op, zonder te denken aan de verandering des tijds. Schrijver verwijst, in dit verband, naar de aanmerkingen, die de Europ. bladen gemaakt hebben op het standpunt der Regeering ten aanzien van de Inlandsche meerderheid in den Gemeenteraad. Geen wonder, dat de Indonesiërs — vooral te Soerabaja — liever buiten dit college wenschen te werken. Nu is de Regeering echter met een nieuw

voorstel in den Volksraad gekomen, n.l. tot uitbreiding van het aantal Inl. leden van den Gemeenteraad Soerabaja. Of dit door de politici daar ter plaatse wel met vreugde wordt begroet, weet schrijver niet, doch vast staat, dat de Regeering thans getoond heeft niet tegen de Inlandsche meerderheid te zijn. En dit is geen „politieke parade", zooals de *Ind. Crt.* beweerde, maar een politieke „nalatenschap" van G.G. De Graaff aan de ingezetenen van Indonesië (3 Dec.)

Wijzende op de maatregelen der Regeering in China tegen het gebruik van opium e.a. verdoovingsmiddelen, deelt I. mede, dat dergelijke maatregelen ook door de Regeering hier in Indonesië worden getroffen. Het resultaat is echter niet heel bevredigend, daar de Indonesische Regeering, naast die maatregelen, blijft voortgaan met haar opium-fabriek. Had zij te dezen opzichte het voorbeeld van China gevolgd, dan zou zij het opiumgevaar met succes hebben kunnen bestrijden. (4 Dec.)

Sin Tit Po In een interview met X. deelt dr. Soetomo omtrent de P.B.I. mede, dat deze organisatie in doel en streven niets verschilt van wijlen de Indonesische Studieclub. Ten aanzien van de vraag of de P.B.I. partijdiscipline heeft, gaf dr. Soetomo ten antwoord, dat de leden bestaan uit gekozen menschen, uit intellectueelen, maar ook uit links georiënteerde non-coöperators en overtuigde coöperators, zoodat die kwestie voor een buitenstaander moeilijk is uit te maken. Het P.B.I.-bestuur is thans, volgens dr. Soetomo, echter doende een discipline in overweging te nemen. Dit zal mogelijk op de eerstvolgende ledenvergadering besproken worden. Maar kent u—vroeg dr. Soetomo—het tegenwoordig beginsel van de P.B.I.? De P.B.I., zeide hij, is overtuigd van de bewustwording der landskinderen in dezen tijd ten aanzien van hun positie. Ook weet zij, dat die landskinderen een spontaan streven hebben, dat niet is tegen te gaan, n.l. naar verbetering van die positie. Dit is de reden van het organiseeren dezer vereeniging, waarin men ter bereiking van het beoogde doel zijn krachten, bezittingen en zich zelf behoort op te offeren. Ons streven is de economie van het volk te bevorderen en alles uit den weg te ruimen, wat de volkswelvaart belemmert. Op grond hiervan zullen wij trachten het bestaan van 't volk te regelen, de volksnijverheid, handel en landbouw te bevorderen, nationale banken op te richten, vak- en coöperatieve vereenigingen te organiseeren, en het volk op het gebied van onderwijs, opvoeding en hygiëne vooruit te brengen. (10 Dec.)

Sinar Sumatra Naar aanleiding aan eenige opmerkingen in de *Bintang Timoer* over het tegen-stemmen der Chineesche fractie in den Bataviaschen gemeenteraad, toen Mr.

Hadi kwam met het voorstel voor vermeerdering van het aantal Inlandsche leden, waarbij genoemd blad ook zinspeelde op de „traditie", dat de Chineezen in de verschillende raden waarin zij zitten, met de Europeesche leden meegaan, zegt Dr. Slalujaga, dat de Inl. fractie zelf schuld had, door niet eerst de kwestie met de Chineesche fractie te bespreken. Men werd volkomen verrast met die motie-Hadi, zelfs de burgmeester wist er niet van. Het leek op dictatorisch optreden en een daad van eigenbelang. (3 Dec.)

De nationalistische voormannen hebben bij de behandeling van de zaak der P.N.I.-beklaagden, krachtig tegengesproken dat zij in eenige relatie zouden staan met Moskou of de P.K.I., ook al zijn er verscheidene gewezen P.K.I.-ers onder de P.N.I.-leden. Dit heeft blijkbaar *De Tribune* gebracht tot het schrijven van het artikel waarin de aandacht wordt gevestigd op de goede verstandhouding tusschen de nationalistische voormannen en den heer Kiewiet de Jonge. Dr. Slalujaga haalt bedoelde woorden van het communistische orgaan aan en zegt verder, dat dus de P.N.I.-voormannen met andere woorden voor spionnen der regeering worden uitgemaakt. Hij waarschuwt om niet te veel waarde te hechten aan dat geschrijf, daar het er op lijkt, of *De Tribune* de P.K.I. tracht schoon te wasschen van de „zwarte vlekken", welke haar zelf aankleven, teneinde er later voordeel van te hebben. Als eenmaal de P.N.I.-beweging de gewenschte resultaten heeft verkregen, zou de P.K.I. er het leeuwenaandeel van kunnen opeischen. (5 Dec.)

Uitvoerig wordt verslag gegeven van een op 29 November te Padang Pandjang gehouden „conferentie" van de padvinderij der Persatoean Moslim Indonesia, de „Kepandoean Al-Hilaal", welker leden bestaan uit leden van de P.M.I., de Thwawalib-school en de Dinijah-school. De conferentie werd voorafgegaan door een taptoe met de muziek van Al-Hilaal, door de stad, met een kampvuur tot besluit. De secretaris van het hoofdkwartier, Leon Salim, deelde mede dat het kampvuur werd gehouden ter viering van het eenjarig bestaan der padvinderij Al-Hilaal; op zijn verzoek kwamen de leiders van Al-Hilaal en de andere plaatselijke padvinderijen: Kepandoean Bangsa Indonesia, Al-Kasjaaf, S.I.A.P. en Hizboel Wathan, naar voren en werd op zinnebeeldige wijze (door samenbinding hunner halsdoeken) de broederschap bezegeld. O.m. werd het Indonesia-Raja-lied gezongen. Er waren ongeveer 500 padvinders.

Later werd een openbare vergadering van de vereeniging Al-Hilaal gehouden in het internaat der Thawalib-school, bijgewoond door ongeveer 3000 personen. (3 Dec.)

De medewerker „Kroonpen" deelt van bovenbedoelde taptoe mede, dat die door de politie ontbonden werd, omdat bij den rondgang muziek werd gemaakt en vaandels werden gedragen, zoodat een en ander beschouwd moest worden als een optocht, waarvoor geen verdunning was gegeven. Dit werd bestreden; betoogd werd, doch vergeefs, dat het een gewone marsch was der padvinderij. Er ontstond ruzie en de politie was genoodzaakt procesverbaal op te maken tegen vier der leiders, onder wie een padvinder van Moehammadijah (Hizboel Wathan). Verder vernam de schrijver, dat een der politie-agenten het bevel om den troep te doen uiteengaan, verkeerd uitvoerde, d.i. met steenen wierp naar de padvinders. (4 Dec.)

Later meldt berichtgever, dat in verband met het bovenstaande 4 troepleiders van Al-Hilaal en 3 bestuursleden van Hizboel Wathan tot boetestraffen subs. gevangenisstraf zijn veroordeeld. (6 Dec.)

Bericht wordt van de a.s. verschijning, op 1 Jan. 1931, van een nieuw blad te Padang Pandjang, „*Medan Raja*", voorloopig voor 2 maal 's maands, welk blad onder leiding zal komen van den gewezen Al-Azhar-student Iljas Jacoub, hoofdbestuurslid der P.M.I. te Padang. Het zal de volksbelangen behartigen en Islam-nationalistisch van richting zijn. (6 Dec.)

Warna Warta Door de P.G.H.B. afd. Cheribon werd op 7 Dec. een openbare vergadering gehouden onder voorzitterschap van den heer Prawirosoebroto en bijgewoond door ± 200 personen, o.w. afgevaardigden van verscheidene vereenigingen, 2 mantri's politie en vertegenwoordigers van de pers. Men verklaarde zich niet te kunnen vereenigen met het herordeningsplan van het Dept. van Onderwijs, daar dit belemmerend zou werken voor den vooruitgang van het volk van Indonesië. In verband hiermede heeft de vergadering een motie aangenomen met het verzoek aan de Regeering: 1° in het belang van het lager Inlandsch onderwijs maatregelen te treffen, met het oog op haar voornemen om de scholen aan de Locale Raden over te dragen; 2° den Indonesiërs meer gelegenheid te geven de Hollandsche taal te leeren; 3° de Inlandsche lagere scholen beter te doen regelen; 4° aan de leerlingen, die de H.I.S. niet afgeloopen hebben, gelegenheid te geven voldoende onderwijs te verkrijgen. (9 Dec.)

Weltevreden, 20 December 1930.